

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НАПН УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ АКАДЕМІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ІМЕНІ МАРІЇ ГЖЕГОЖЕВСЬКОЇ У ВАРШАВІ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА “УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ”
ГНПО “АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ТА НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ І. А. ЗЯЗЮНА”

**НАУКОВА СПАДЩИНА
АКАДЕМІКА ІВАНА ЗЯЗЮНА
У ВИМІРАХ СУЧАСНОСТІ Й МАЙБУТНЬОГО**

**Збірник матеріалів
І Міжнародної науково-практичної конференції**

30-31 березня 2017 року

**Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2017**

УДК 378-057.4(477) Зязюн
Н 34

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 5 від 26 жовтня 2017 року)*

Редакційна колегія:

- В. П. Андрущенко*, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, дійсний член НАПН України, ректор НПУ імені М. П. Драгоманова;
- В. Г. Кремень*, доктор філософських наук, професор, дійсний член НАН України і НАПН України, президент НАПН України, президент Товариства “Знання” України;
- Н. Г. Ничкало*, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

*Укладач –
Н. В. Гузій*, доктор педагогічних наук, професор.

Н 34 Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього : збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Київ, 30-31 березня 2017 р.) / ред. колегія : В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало ; укл. Н. В. Гузій. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 339 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції висвітлюються результати досліджень багатогранної наукової спадщини академіка І. А. Зязюна – його філософсько-педагогічних та етико-естетичних ідей, проблем педагогіки добра, педагогічної майстерності та особистості учителя-майстра, вітчизняного і зарубіжного досвіду педагогічної освіти та освіти дорослих.

Видання адресоване науковцям, аспірантам, студентам, педагогам-практикам, керівникам органів освіти та навчальних закладів.

УДК 378-057.4(477) Зязюн

ISBN

© Автори статей, 2017
© Редакційна колегія, 2017
© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017

Література:

1. Балл Г. О. Особистість як індивідуальний модус культури і як інтегративна якість особи / Г. О. Балл, В. О. Медінцев // *Горизонти освіти*. – 2011. – № 3. – С. 7–14.
2. Зязюн І. А. Дидактичне проектування технологій і методів учіння у вимірах педагогічної дії / І. А. Зязюн // *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 7. – С. 63–73.
3. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості / І. А. Зязюн // *Мистецтво у розвитку особистості* : монографія / за ред., передм. та післям. Н. Г. Ничкало. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – С. 14–36.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу / Іван Зязюн // *Порівняльна професійна педагогіка*. – 2011. – № 1. – С. 19–30.
6. Зязюн І. А. Філософія ціннісних відношень / Іван Зязюн // *Інноваційність у науці і освіті* / В. Кремень (голова редкол.), Є. Куніковські (заст. голови), Н. Ничкало (заст. голови) ; упоряд. : Н. Ничкало; І. Савченко : Хмельницький нац. ун-т. – К. : Богданова А. М., 2013. – С. 74–82.
7. Культурологический подход [Электронный ресурс] // *Мир словарей* : Экономический словарь. – Режим доступа : http://mirslovari.com/content_eco/kulturologicheskij-podxod-32415.html.
8. Лобова О. В. Культура й освіта: генеза взаємозв'язків / О. В. Лобова // *Формування основ музичної культури молодих школярів : теорія і практика* : [монографія]. – Суми : ВВП “Мрія” ТОВ, 2010. – 516 с.
9. Миропольська Н. Є. Формування художньої культури учнів загальноосвітньої школи засобами мистецтва слова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Н. Є. Миропольська ; [Інститут педагогіки АПН України]. – К., 2003. – 39 с.
10. Чайка В. М. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності : монографія / В. М. Чайка ; за ред. Г. В. Терещука. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – 275 с.

УДК 378.057.4(477) Зязюн

Олексюк О. М.

НАУКОВА СПАДЩИНА ІВАНА ЗЯЗЮНА В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Останніми роками вітчизняна педагогіка активно осмислює дослідницький досвід, набутий вченими-педагогами другої половини ХХ століття. Це позитивний процес тому, що без нього неможливо, по-перше, зберігати та примножувати традиції в освіті і науці, по-друге, уникати помилок у модернізації освіти та, по-третє, виявляти джерела інноваційних процесів у сучасній освіті.

Одним із феноменів того часу є наявність крупних центрів фундаментальних педагогічних досліджень, та праця яскравих і талановитих дослідників, засновників наукових шкіл. До їх числа належить Іван Андрійович Зязюн з концептуальною ідеєю, яка розвивалася на стикові різних наук, зокрема, філософії, етики, естетики, риторики, психології, соціальної психології, педагогіки, історії педагогіки і психології, соціології, фізіології.

Важливий напрям досліджень Івана Андрійовича Зязюна пов'язаний з розробкою педагогічної майстерності як мистецької дії. Це знайшло втілення у вивченні теоретичних проблем художньо-образного мислення у вимірах естетики. Утім, ці дослідження на даний час більшою мірою можна віднести до практичних проблем втілення спільного й

відмінного в мистецтві та педагогічній науці. Особистий життєвий і професійний досвід Івана Андрійовича Зязюна багато в чому визначив гуманістичну спрямованість розвитку сучасної мистецької освіти. Саме ця позиція визначила його місце в плеяді прихильників неавторитарної педагогіки, що значною мірою сприяло появі так званих “островів утопії” в радянський період життєдіяльності закладів освіти.

Особливе місце в дослідженнях І. Зязюна займав аналіз методологічних ідей філософського рівня. До них, насамперед, можна віднести системний і структурно-функціональний підходи. При цьому, важливо було наповнити новим смислом проблеми реалізації описової, пояснювальної та прогностичної функцій методології педагогічної науки.

XXI століття вносить корективи у розвиток педагогічних парадигм, змінюються соціальні функції педагога. Проте, важко уявити по-справжньому гуманістичне суспільство без учителя – духовного провідника, наставника, помічника, а від так – учителя, який володіє мистецтвом впливати, пробуджувати думку, спонукати, заражати. І. Зязюн постійно наголошував, що розвиток нації можливий лише за умови існування її освіченої, високодуховної, інтелігентної частини – професійного учительства. Педагогічна майстерність – його кредо. Дана позиція особливо актуалізується в сучасних умовах у процесі аналізу інноваційних процесів в освіті, у тому числі й мистецькій (О. Отич, Г. Падалка, О. Щолокова, О. Олексюк та інші).

У цьому контексті особливої уваги заслуговує категорія “досвід”, яка, на думку І. Зязюна, може розглядатися в трьох аспектах: почуттєвому, теоретичному і практичному. Досвід є формою і способом безпосереднього контакту людської свідомості із зовнішнім світом, тому структурними елементами передусім виступають потреби, емоції, почуття, смаки, погляди, ідеали. Естетичний досвід через свої складові – соціалізовані емоції та почуття, сприяє розвитку ціннісних потреб. Ці ідеї лягли в основу розвитку інноваційного напрямку в мистецькій освіті – герменевтика духовного досвіду суб’єктів педагогічного процесу у вищій мистецькій освіті.

Сучасна вища мистецька освіта дедалі більше прилучається до процесу реалізації концепцій неперервного навчання людини впродовж усього життя. Це докорінно змінює вектор сучасного періоду модернізації освітньої системи у вищих мистецьких навчальних закладах. Зокрема, актуалізується тема смислу освітньої діяльності, тобто порушуються традиційні метафізичні питання, що потребують і передбачають розуміння. Ключовою ланкою “зв’язку часів усередині суб’єкта” стає феномен досвіду, який інтегрує простір – час зустрічі Вчителя та Учня, перетворюючись у потенційний момент входження обох у культуру, або, за великим рахунком, “запрошенням до людського духу”. У зв’язку з цим актуалізується проблема духовного досвіду, що його набуває сучасна людина завдяки розвитку суб’єктивності, обумовленої віковою динамікою.

Герменевтичне розуміння досвіду виходить з позицій, принципово протилежних до традиційної теорії пізнання. Досвід не може “застигати” у підсумковому знанні, ставати завершеною, незмінною абстракцією. Сутність досвіду полягає в тому, що він завжди відкритий, постійно збагачується новими елементами.

Педагогічний процес у вищому мистецькому навчальному закладі пов’язаний з різними художніми тестами. Викладачі разом зі студентами наповнюють власним розумінням тексти художньої культури, осмислюють прояв їх у педагогічній практиці. Відкриття в культурі може відбутися лише за умови, що інтерпретаційна діяльність стала для викладача й студента співбуттям. Це, в свою чергу, означає, що розуміння мистецького твору виходить за межі інтерпретаційної діяльності викладача й студента в сферу фундаментальних основ буття й пізнання. Саме так утворилася і продовжує

збагачуватися нова парадигма освіти, принциповим положенням якої є герменевтичне тлумачення досвіду.

Герменевтика прагне до духовної інтерпретації тексту, розкриваючи його смисл і значення в універсамі культури. Духовність проявляється у зверненості суб'єктів педагогічного процесу до універсаму культури через символізм. Феномен духовного досвіду інтегрує світ уявлень, образів, духовних переживань, через які суб'єкти педагогічного процесу здійснюють перетворення, необхідні для осягнення Істини.

Таким чином спільність естетичних і мистецьких позицій дає змогу продуктивно інтерпретувати концептуальні ідеї І. Зязюна, розробляти наукові концепції та технологізувати їх з метою впровадження в інноваційну практику. Наразі окреслені проблеми потребують подальших досліджень в контексті вивчення засобів інноваційного розвитку мистецької освіти у відповідності з вимогами епохи.

УДК 378:371.212.51

Сущенко Л. О.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМІРИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВНЗ

Зміни сьогодення висувають нові вимоги до особистості фахівця, детермінуючи той набір її життєвих стратегій і якостей, що надасть їй змогу максимально реалізувати свій науково-творчий потенціал.

Формування й розвиток творчого потенціалу й підвищення активності особистості пов'язане з функціонуванням соціальних інститутів, особливе місце серед яких займає освіта. Від даного інституту залежать можливості здобуття знання, саморозвитку, самодіяльності, актуалізації інтелектуального потенціалу майбутнього фахівця.

Сучасна освіта значною мірою змінила свою мету та принципи функціонування. Іншою стає його ціннісна спрямованість, трансформується зміст. В сучасних умовах одним із завдань української системи вищої освіти є поєднання її "форматів" із вимогами суспільства, подолання протиріччя між замовленням на творчість з боку суспільства, творчою природою особистості та реальним вираженням творчих можливостей студентів.

Основним завданням подальшого розвитку вищої освіти виступає не стільки надання студентам максимуму наукової інформації, скільки формування здібностей до творчого мислення. Нова концепція вищої освіти припускає формування у студентів уміння самостійно, цілеспрямовано й відповідально вчитися. Створення у вищому навчальному закладі необхідних умов для розвитку у студентів творчих здібностей, виховання особистості, здатної до саморозвитку як під час навчання у вищій школі, так і в подальшій професійній діяльності є пріоритетним напрямом розвитку освіти.

Значний потенціал у вирішенні означених завдань належить науково-дослідній роботі, що може розглядатися як один із засобів розвитку творчого потенціалу особистості студента в умовах сучасності, що в цілому буде сприяти якісному розвитку українського суспільства.

Беручи до уваги потенціал науково-дослідної роботи у формуванні особистості майбутнього фахівця відповідно до вимог сучасного ринку праці та суспільства, головним

Зміст

Пленарне засідання	3
<i>Андрущенко В. П.</i> АКАДЕМІК ІВАН ЗЯЗІОН – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛОСОФ-ПЕДАГОГ	3
<i>Кремень В. Г.</i> НАУКОВА СПАДЩИНА ІВАНА ЗЯЗІОНА У ВИМІРАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ	5
<i>Ничкало Н. Г.</i> ПРОГНОСТИЧНІСТЬ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ АКАДЕМІКА ІВАНА ЗЯЗІОНА	13
<i>Stefan M. Kwiatkowski</i> PROFESOR IWAN A. ZJAZIUN JAKO PRZEWÓDCA EDUKACYJNY	20
<i>Jan Łaszczuk</i> NAUCZYCIEL I UCZEŃ – UCZEŃ I MISTRZ	24
<i>Степаненко М. І.</i> МИСТЕЦЬКА ШКОЛА ІВАНА ЗЯЗІОНА В ДІЇ	28
<i>Гузій Н. В.</i> КОНЦЕПТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ І. А. ЗЯЗІОНА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСВІТЯНСЬКИХ КАДРІВ	34
<i>Кузьмінський А. І.</i> ПЕДАГОГІКА ДОБРА АКАДЕМІКА ЗЯЗІОНА І. А.	37

Секція 1

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНІ ІДЕЇ АКАДЕМІКА І. А. ЗЯЗІОНА

<i>Гриньова М. В.</i> ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ І.А. ЗЯЗІОНА	41
<i>Кайдановська О. О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОГО ПІЗНАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ АРХІТЕКТОРІВ	44
<i>Козир А. В.</i> ІНТЕГРАТИВНІ ЗВ'ЯЗКИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН	47
<i>Корець М. С.</i> ПРОФІЛЬНЕ ТЕХНОЛОГІЧНЕ НАВЧАННЯ У ЧАС РЕФОРМУВАННЯ СТАРШОЇ ШКОЛИ	50
<i>Лимаренко Л. І.</i> МИСТЕЦТВО ТЕАТРУ У ВИМІРАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ АКАДЕМІКА ІВАНА ЗЯЗІОНА	53

<i>Руденко Л. А., Литвин А. В.</i> КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПЕДАГОГІКИ І. А. ЗЯЗЮНА	58
<i>Олексюк О. М.</i> НАУКОВА СПАДЩИНА ІВАНА ЗЯЗЮНА В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	60
<i>Сущенко Л. О.</i> ІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМІРИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ВНЗ	62
<i>Усатенко Т. П.</i> НАУКОВО-ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ АКАДЕМІКА І.А.ЗЯЗЮНА	64
<i>Федоришин В. І.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	65
<i>Бондаренко В. В.</i> СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ЕКСПОЗИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНОМУ МУЗЕЇ УКРАЇНИ	69
<i>Вдович С. М.</i> ЕСТЕТИКА АКАДЕМІКА І. А. ЗЯЗЮНА	71
<i>Матвійчук О. Є.</i> БІБЛІОТЕКА–МУЗЕЙ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ ТА ОСВІТНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	74
<i>Мерзлякова О.</i> КАТЕГОРІЯ ДОСВІДУ ЯК КЛЮЧОВА КАТЕГОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ХХІ СТОРІЧЧЯ	78
<i>Меттини Емилиано</i> КАТЕГОРІЯ СВОБОДИ В ТРУДАХ АКАДЕМІКА ІВАНА АНДРЕЕВИЧА ЗЯЗЮНА	82
<i>Міхно О. П.</i> ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ІВАНА ЗЯЗЮНА: МУЗЕЙНИЙ ВИМІР (за матеріалами виставки “Педагогіка добра академіка Івана Зязюна”)	85
<i>Павленко Ю. Г.</i> МУЗЕЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ У СТРУКТУРІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	88
<i>Радомська А. М.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ВИЩОЇ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ З ОГЛЯДУ НА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	91
<i>Рудницька Т. О.</i> ВИСТАВКА “ПЕДАГОГІЧНИЙ КАЛЕНДАР: СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ 2017”: ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ	94

Наукове видання

**НАУКОВА СПАДЩИНА
АКАДЕМІКА ІВАНА ЗЯЗЮНА
У ВИМІРАХ СУЧАСНОСТІ Й МАЙБУТНЬОГО**

**Збірник матеріалів
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

30-31 березня 2017 року

Укладач –

Н. В. Гузій, доктор педагогічних наук, професор.

Верстка – Т. С. Меркулова

Підписано до друку 26 жовтня 2017 р.
Формат 60x84. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 42,37. Облік видав арк. 27,44. Наклад 300.
Віддруковано з оригіналів

ВИДАВНИЦТВО

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002

(044) 239-30-85

Продажу не підлягає!